

BTYK Kararları ve Sonuçları

Aykut Göker

Teknolojiye ve onun kaynağı olan bilime egemen ülkeler, sanayi başta olmak üzere, bütün ekonomik faaliyet alanlarında **mutlak** bir üstünlük elde etme yolundadırlar. Teknoloji ulusların rekabet üstünlüğünün tek anahtarı haline gelmiştir. Bu nedendir ki, teknoloji, dünya nimetlerinin paylaşılmasında, dolayısıyla da, ekonomik büyüme ve toplumsal refahı artırma açısından, stratejik bir önem kazanmıştır. Ülkelerin ‘bilim politikaları’, bu değişime paralel olarak, ‘bilim ve teknoloji politikaları’ haline gelmiş ve bu politikalar, bütünüyle, ekonomik ve toplumsal gelişmeye ilişkin kavramlarla örülür olmuştur.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun (BTYK) 3 Şubat 1993’te karar altına aldığı “**Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003**”, ana hatlarıyla, bu yeni yaklaşımın ürünüdür. Daha önce sözünü ettiğim “**Türk Bilim Politikası: 1983-2003**” de benzer bir yaklaşımla hazırlanmıştı ama ne yazık ki, uygulanmamıştı. “Türk Bilim ve Teknoloji Politikası: 1993-2003” ise, hiç olmazsa, belirli kurum ya da kadrolarca, uygulanmasına çalışılan bir politika oldu. Bu politika, Yüksek Plânlama Kurulu’nca VII. Beş Yıllık Plân Döneminde Öncelikle Ele Alınması Öngörülen Temel Yapısal Değişim Projeleri kapsamındaki “**Bilim ve Teknolojide Atılım Projesi**”¹ ile geliştirilerek somut bir uygulama zeminine oturtulmuş ve bu proje, VII. Beş Yıllık Kalkınma Plânı’nın (1996-2000) ana başlıklarından birini oluşturmuştur.

BTYK, dört yıllık bir aradan sonra, 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında, 1993 sonrası Bilim ve Teknoloji Politikası’nın son şeklini aldığı, **Türkiye’nin Bilim ve Teknoloji Politikası**² başlıklı bir doküman ile **Uygulama Gündemi** olarak anılan, 29 maddelik bir “Acil Eylem Plânı”³’nü onaylamıştır. Şu ana kadar resmi bir karşı görüş ortaya konmadığı için hâlâ geçerli olduğunu varsayabileceğimiz bu politikanın ayırt edici özelliği, 1983 tasarısında öngörüldüğü gibi, yalnızca bilimde değil, teknoloji alanında da yetkinleşmenin amaçlanması ve bu yetkinleşmenin, bilim ve teknolojiyi ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürebilme becerisine de sahip olma amacını içermesidir.^(*)

Daha önce de belirtmiştik; bilim ve teknolojiyi ekonomik ve toplumsal faydaya (pazarlanabilir yeni ya da daha gelişkin ürün, sistem, üretim yöntemleri ya da toplumsal hizmetlere) dönüştürebilme becerisi, inovasyon (sözlük anlamıyla, yenilik/yenile(n)me) becerisi olarak anılmaktadır. Çağımızda bir ulus, bilim ve teknoloji alanında gösterdiği yetkinliği inovasyonda da gösterebiliyorsa; ya da inovasyondaki yetkinliğini bilim ve teknolojideki yetkinliği ile besleyerek sürekli kılabilirse, ancak o zaman, dünya pazarlarında rekabet üstünlüğü sağlayabilmekte ve ekonomisini güçlendirerek geliştirebilmektedir. Çok açıktır ki, ekonomik güç, küresel ve bölgesel süreçlerde, siyasi açıdan söz ve karar sahibi olmayı da sağlamaktadır. Bu açıdan, bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinlik, TUBA Başkanı Prof. Dr. Engin Bermek’in deyişiyle, bulunulan coğrafyada ülkenin varlığını sürdürebilme, dolayısıyla, bir **ulusal güvenlik** meselesidir de.

(*) Altı çizili ibare, CBT’de yayımlanırken kesilmiştir. İzleyen köşe yazısında, sözü edilen bu ibaredir.

BTYK'nın 25 Ağustos 1997 günlü toplantısını 2 Haziran 1998 ve 20 Aralık 1999 günlü toplantıları izledi ve 25 Ağustos 1997 toplantısında kabul olunan Uygulama Gündemi'ne yeni maddeler eklendi.³ Uygulama Gündemi, esas itibariyle, bilim, teknoloji ve inovasyonda yetkinleşmenin olmazsa olmaz koşulu olan, Ulusal İnovasyon Sistemi'ni kurmaya yönelik acil önlem kararlarından oluşmaktaydı. Bu kararlar, eğitim-öğretim politikalarından vergi politikalarına, AR&GE politikalarından altyapı yatırım politikalarına kadar uzanan, pek çok politika alanını ilgilendirmekteydi ve bu bakımdan başarı, konunun **sistemik bütünlük, siyasi kararlılık ve süreklilik** içinde ele alınabilmesine bağlıydı. Ne var ki, bunun yapılabildiği söylenemez. Kaydedilen ilerlemeler, belli kurum ya da kadroların münferiden gösterdikleri çabalara bağlı kalmıştır. Oysa, bilim ve teknoloji alanında kaybedilen bunca zamandan sonra ve bunca başarılı ülke örneği apaçık ortadayken, 1993 sonrası Bilim ve Teknoloji Politikası'nın, varsa yanlışları düzeltilerek; ama, bir bütün halinde uygulanması beklenirdi.

13 Aralık'ta, tarihinin altıncı toplantısında, BTYK, bir durum değerlendirmesi yaparak, bu manzarayı değiştirecek kararlar aldı mı; gelecek yazıda bu konu üzerinde duracağız. 1993 sonrası politika tasarımının iki kilit kavramı olan **inovasyon** ve **ulusal inovasyon sistemi**, ileride, üzerinde ayrıca duracağımız konular olacak.

CBT, 16 Aralık 2000.

¹ TÜBİTAK BTP 95/02, Nisan 1995.

² TÜBİTAK, BTP 97/04, Ağustos 1997.

³ BTYK Kararları'na ve yukarıda anılan her iki politika dokümanına <http://www.tubitak.gov.tr/btpd/arsiv.html> adresinden ulaşabilirsiniz.